



ENGELSİZ MÜZİK EĞİTİMİ

Doç. Dr. S. Cem ŞAKTANLI

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı

saktanli@yyu.edu.tr

Öz

Müzik insan yaşamının her evresinde farklı boyutlarıyla (Dinleme, söyleme, çalma...) yer almaktadır ve her insan bu boyutlardan birine dinleyerek, söyleyerek ya da çalarak etkin biçimde katılmaktadır. Müzik insanın olumlu olumsuz tüm duygularını yansıtan, ya da insanın o duyguları yaşamasını sağlayan bir etkiye sahiptir. İnsanlar çok eski çağlardan beri müzikle bir takım hastalıkları ya da rahatsızlıkları tedavi etme yolları aramışlar, müzikten faydalanmışlardır. Bugün gelişmiş ülkeler müzik terapi yoluyla insanlar üzerinde uygulanan alternatif tıpa destek olmaktadır. Müzik bir eğitim aracı, eğitimin amacı, eğitim yöntemi olarak kullanılmış/kullanılmaktadır. Müzik engellilerin eğitiminde aynı yöntemleri ile uygulanabilmekte ve onlar üzerinde de dil, duygusal ve sosyal, bedensel ve psiko-motor davranış gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu bakımından müzik eğitimi herkes için gereklidir, etkilidir, faydalıdır, zorunlu olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Müzik, Müzikle Tedavi, Müzik Eğitimi, Engellilerde Müzik Eğitimi.*

UNIMPEDED MUSIC EDUCATION

Abstract

Different aspects of human life at every stage music (listening, singing playback ...) is located and every person listening to one of this size, is saying or playing an active part. Music reflects the people's positive and negative emotions, or feelings of people that are having an impact in providing. People in music since ancient times to treat a number of diseases or disorders they look for ways, have benefited from music. Today, developed countries imposed on people through music therapy are alternative plug assists. Music is an educational tool, the purpose of education, training methods used as. Music in the education of persons with disabilities, and they can be applied with the same method of language, emotional and social, physical and psycho-motor behavior contributes to the development. It is necessary for everyone in terms of music education are effective, useful, should be mandatory.

Keywords: *Music, Music Therapy, Music Education, Music Education for Disabled.*

1.Müzik

En sade tanımıyla müzik “duygu ve düşüncelerin ezgilerle anlatılmasıdır”. İlk çağlardan itibaren müziğin insan yaşamında çeşitli biçimlerde, değişik amaçlarla var olduğu bilinmektedir. Müziğin insan üzerindeki çeşitli etkileri eski çağlardan bu yana uzmanlar tarafından çeşitli biçimlerde tespit edilmiş, edilmeye çalışılmıştır. Büyük filozof Konfiçyus “müzik yapıldığı zaman kişilerarası ilişkiler düzelir, gözler parlar, kulaklar keskin olur. Kanın hareketi ve dolanımı sakinleşir” (Akt.UÇAN,2006:16). gözlemine belirtmiştir. Şengül “Müziğin, insan beyinde mutluluk, neşe, elem, öfke ve nefret gibi algılamalarla ilgili

duygusal alanları yakından etkilediği ve bu doğrultuda insan üzerinde önemli bir etki yarattığı bilinen bir gerçektir. Müzik insanları dinlendirir, eğlendirir, ayrıca neşe ve hüznün kaynağıdır”(Şengül, 2008:11). demektir, Ak ise “İnsanlar üzüntülerini, sevinçlerini, kahramanlıklarını, heyecanlarını, sevgilerini vb... çoğunlukla müzik sanatını kullanarak ifade etmeye çalışmışlardır. (Akt.SOMAKÇI, 2003:131) şeklinde müziğin bir ifade biçimi olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Somakçı. “Müzik duyguları yoğunlaştıran bir özelliğe sahip olduğundan, pek çok medeniyetlerde dini duyguların güçlenmesinde, hastalıkların tedavisinde oldukça yaygın bir yöntem olarak kullanılmıştır.” (SOMAKÇI, 2003:131) ifadesiyle yukarıdakilere ek olarak müziğin bir araç olarak kullanıldığı üzerinde durmuştur. Müziğin insan üzerinde bu denli yoğun bir etkisinin olması müziği bir tedavi aracı olarak kullanılmaya çalışılması kaçınılmaz olmuştur. Bu durum eski çağlara dayanmaktadır. Somakçı Türklerin müziği tedavi aracı olarak kullanmasını “Orta Asya döneminde kullanılan kopuz veya saz tedavi edici, iyi ruhları çağırır, kötü ruhları kovar önemli bir çalgı olarak kullanılmıştır. Ayrıca Altaylar ve kuzeyinde davullar da hasta tedavisinde ve dini törenlerde özellikle “şamanlar” tarafından kullanılmıştır. Şaman herşeyden önce kendine özgü tekniğiyle, ruhu göklere yükselten veya yer altına indiren bedeninin vücuttan ayrıldığını hissettiren bir trans (aşkın) ustasıdır. Kendisi davul çalarak ruhları hükmü altına alır, ölümlerle, şeytanlarla, cin ve perilerle irtibat kurarak hastalara şifa dağıtırdı”(SOMAKÇI, 2003:133). biçiminde açıklamıştır. SEZER araştırmasında “İslam Medeniyeti tarihinde özellikle tasavvuf ekolü mensupları (sufiler) müzikle uğraşmış, müziği kullanmış ve müziğin psikolojik etkisinin olduğunu savunmuşlardır. Sufiler, akli ve asabi hastalıkların müzik ile tedavi edildiğinden bahsetmişlerdir. Bu dönemde yaşamış büyük Türk-İslam âlimleri ve hekimleri Zekeriya Erazi (854–932), Fârâbi (870–950) ve İbni-i Sina (980–1037) müzikle tedavinin bilhassa müziğin psişik hastalıkların tedavisinde nasıl kullanılacağına ilişkin ilmî esaslarını kurmuşlardır”(SEZER, 2011:1474). tespitinde bulunarak, müzikle tedavinin yöntem olarak bilinçli biçimde tıp alanında kullanıldığına değinmiştir. Buna ilişkin olarak Erer ve Atıcı Osmanlı ve Selçukluda tedavi amaçlı kurulan hastanelerde kullanılan çalgı ve müzik topluluklarını “Akıl hastalıklarının tedavisi için yaptırılan hastaneler- darüşşifalarda müzikle tedavi amacıyla, belirli gün ve saatlerde mehterhane-i hakani çalınırdı. Bundan başka ayrıca musiki takımları da vardı. Kullanılan müzik aletleri; zurna, davul, trampet, nakkare, zil, kös vb.. idi (Erer ve Atıcı, 2010:30)” olduğunu belirtmiştir.

Günümüzde müzik alınıp satılan, teknolojinin gelişmesi ile her yere ulaşabilen, evde, sokakta, arabada, uçakta hatta uzayda bile dinlenebilen/dinletilebilen hale gelmiştir. Bu

yönüyle müziğin kullanım ve etki gücü de artmıştır. Daha çok insana çok daha kolay biçimde ulaşabilmektedir, İnsanlar ulaşabilmektedir. Bu bakımdan da her alanda olduğu gibi müziğin kullanım alanları da genişlemiş, gelişmiş ve özelleşmiştir. Eski çağlarda şamanların yapmaya çalıştığı müzik tedavi yöntemi bu gün belki kendini “müzik terapi” adı verilen bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır. Bu yöntem “Bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılamada müziği ve müzik aktivitelerini kullanan uzmanlık dalıdır (Akt. İmseytoğlu ve Yıldız, 2012) şeklinde tanımlanmaktadır. Bales klasik müziğin bebekler üzerindeki etkisini “Bebeklere Bach, Mozart ve Beethoven gibi bestecilerin eserlerinin dinletilmesinin, onların zeka ve fiziksel gelişimine büyük ölçüde yardımcı olduğunu öne sürülmektedir”(Akt. Yener, 2011:120)” belirlemiştir. Ayrıca “Müzik dinlerken bebekler hareket ederek kas gelişimlerini hızlandırmaktadırlar. Bebeklere periyodik olarak dinletilen özel olarak seçilmiş klasik müziklerin, onların daha çabuk büyümelerini sağladığı, olumlu duygularla stresten daha hızlı arındırdığı, ritim, müzik hafızası ve dil gelişimlerine pozitif yönde etki yaptığı saptanmıştır. (Yener, 2011:120). Yener aynı araştırmasında yine klasik müziğin yaşlılar üzerindeki etkilerine ilişkin olarak şu bulgulara yer vermiştir. “Dr. Frederick Tims (1999) raporunda “yaşlıların müzikle ilgilenmelerinin onları daha sağlıklı kıldığını” belirtmiştir. Müzik derslerinden sonra yaşlıların yalnızlık, panik atak ve depresyon gibi şikâyetlerinde büyük ölçüde azalma görülmüştür. Dr. Tims, yine aynı raporda, müzik seanslarından sonra vücuttaki bazı salgı bezlerinin daha fazla hormon ürettiklerini belirtmiştir”(Akt. Yener, 2011:120). Müziğin tedavi amaçlı etkileri üzerine “müziğin ağrı ve anksiyete üzerinde olumlu etkiler yarattığını, hasta veya sağlıklı bireylerin yaşam kalitesini yükselttiğini göstermiştir. Müzik kalp hızını, kan basıncını, vücut ısısını ve solunum hızını düşüren, hastanın dikkatini başka yöne çeken, kemoterapiye bağlı bulantıyı azaltan, özellikle terminal dönemdeki hastaların yaşam kalitesini yükselten önemli bir araçtır”(Uçan ve Ovayolu, 2006:17)

Osmanlı döneminde müzikle tedavi ile ilgili olarak Türk müziğindeki makamların etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Büyük Türk Filozof Farabi (870-950) makamların etkilerini aşağıdaki gibi sıralamıştır;

1. “Rast makamı: İnsana neşe, huzur verir. Seher zamanlarında etkilidir.
2. Rehavi makamı: İnsana sonsuzluk fikri verir. Seher zamanlarında etkilidir.
3. Köçek makamı: İnsana hassasiyet, duyarlılık verir.

4. Büzürk makamı: İnsana çekinme, sakınma duygusu verir.
5. İsfahan makamı: İnsana hareket kabiliyeti ve güven hissi verir.
6. Neva makamı: İnsana lezzet ve ferahlık verir.
7. Uşak makamı: İnsana mutluluk verir. Gün batarken etkilidir.
8. Zirgüle makamı: İnsana uyku verir.
9. Saba makamı: İnsana cesaret, kuvvet, azim verir. Sabahtan öğleye kadar etkilidir.
10. Buselik makamı: İnsana kuvvet verir.
11. Hüseyini makamı: İnsana huzur ve rahatlık verir. Sabah saatlerinde etkilidir.
12. Hicaz makamı: İnsana alçak gönüllülük verir. Öğle ile ikinci vakitleri arasında etkilidir.
13. Nihavend Makamı: İnsana sakinlik ve huzur verir. Bu nedenle akıl hastalıklarının tedavisinde önem kazanmıştır. Öğleden sonra etkilidir. (Yener, 2011:122)”

Yukarıda müziğin insan üzerinde yaratabileceği etkiler ve buna dayanarak geçmişte tedavi amaçlı kullanımına ilişkin veriler sunulmuştur. Araştırmanın bu bölümünde müziğin bir eğitim aracı olarak kullanılmasına değinilmiş ve görüşlere yer verilmiştir.

2. Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi günümüzde çok çeşitli biçimlerde gerçekleşmektedir. Okullarda zorunlu müzik dersleri yapılmakta, özel müzik kurslarında insanların tercihlerine göre müzik eğitimine yer verilmekte ve alanında uzman müzik adamları yetiştirmek için özellikli/donanımlı okullar mevcuttur. Uçan müzik eğitiminin süreci ve gereği ile ilgili olarak “en eski çağlardan beri, hem çok yararlı/kullanışlı bir eğitim aracı, hem çok etkili bir eğitim yöntemi, hem de çok önemli bir eğitim alanıdır” (Uçan. 1994: 23.1997: 30). saptamasında bulunmuştur. “Müzik eğitimine önem verilmesi 1890 yıllarında olmuştur. Her bireyde kişiliğin gelişimine yardımcı olmak ve bireyin ait olduğu toplumsal gurubunun yapısal birliği ile uyumunu sağlamak eğitimin amacı olarak saptanmıştır” (Egüz, 1980:4). Yine Egüz Herberd Read’in eğitime ilişkin görüşlerini “... estetik duyarlılığın eğitilmesini eğitimin en önemli ve temel görevlerinden olduğunu savunmuştur. Eğitimin temeli olarak, sanat eğitimi, kişiliğin uyumlu bir bütün olarak gelişim sürecinde kişideki yaratıcı ve üretici güçlerin

gözetilip geliştirilmesini amaçlamalıdır...” (Akt.Egüz, 1980:4) şeklinde aktarmıştır. Demirel’in müzik ve eğitimi ile ilgili görüşlerinden bazıları ise şöyledir;

- “Müzik, tüm insanlarda doğal olarak var olan bir zekâdır ve geliştirilmesi gerekir.
- Müzik, yaratıcıdır en soylu düşünce ve duygularımızı ifade etmeye olanak tanır.
- Müzik, öğrencilere kendi kültürleri ile yabancı kültürler arasında ilişki kurmayı öğretir.
- Müzik, bütün konu alanlarında öğrenmeye katkı sağlar.
- Müzik programın diğer bölümlerinde tecrübe edilmeyen başarı yolları açar” (Demirel, 1999: 149,150)

İnsan müziğe farklı boyutlarıyla katılmakta ya da maruz kalmaktadır. Bunlar “dinleme, söyleme ve çalma” biçiminde gerçekleşmektedir ve bu boyutların her birinin insan hayatında gerek davranış gerekse de duygusal biçimde etkisi olmaktadır.

Müziğin dil gelişimine etkisine bakıldığında dinleme ve söylemeye dayalı bütün sözlü şarkılar incelenmektedir. Sun ve Seyrek “Çocuklar okul öncesinden itibaren katıldıkları müzik eğitimi etkinliklerinde tekerlemeler, saymacalar, çocuk şarkıları ve seviyelerine uygun halk türkülerini öğrenirler. Bunlar sözlerine dikkat edilerek öğretildiğinde çocukların dil gelişimine olumlu etkileri olduğu bilinmektedir.” (Sun ve Seyrek, 2002:?) Çevik ise destekler biçimde “Sözlü müzikte temel öge dildir. Besteci yapıtını yaratırken dilden ve dilin müziğinden yararlanır. Sözlü bir müzik yapıtının iyi yorumlanabilmesi aynı zamanda kullanılan dilin tüm ayrıntılarıyla bilinmesine bağlıdır”(Çevik, 1988:274). müzik dil ilişkisini betimlemiştir. Akkaş araştırmasında “Çocuk şarkılarının dil gelişimine katkısı büyüktür. Birçok şarkı anlamdan önce ses tekniğine ve basit tekerlemelere dayanır” (Akkaş,1991:5). diyerek şarkı öğretiminin önemine değinmiştir. Göncü ise “Dili sıkılmadan en iyi ve doğru şekilde geliştiren çalışma müziktir. Müzik sayesinde çocuğun sesini doğal şekliyle kullanabilmesi, kelimeleri doğru telaffuz edebilmesi ve doğru vurgulayabilmesi, yeni sözcükler kazanması daha kolay olmaktadır” (Göncü, 2002:10). saptamasında bulunmuştur.

Birlikte şarkı söylemek, aynı anda birlikte nefes alıp vererek, aynı biçimde konuşmak ya da heceleme, sesini yükseltmek/alçaltmak, bir diğerinden ne daha çok ne de daha az ses çıkarmamak şeklinde bir bütünü oluşturmak anlamına gelmektedir. Sun ve Seyrek birlikte şarkı söylemenin etkilerini “Çocuk küme içinde şarkı söylerken, sesini kullanmayı, denetlemeyi kavrar. çok sayıda şarkı öğrenir. Sesinin, arkadaşlarından çok ya da az

çıkmasına özen gösterir. Çabuk ya da ağır söylemeyi, arkadaşlarıyla uyum içinde olmayı öğrenir. Böylece birlikte iş yapmanın, toplumla uyum içinde olmanın gerekliliğini kavrar. Birlikte iş yapmanın gerektirdiği disiplin alışkanlığını kazanır.” (Sun ve Seyrek, 2002:32) şeklinde belirtmiştir. Çalgı çalma eğitiminin bireyde etkisine yönelik olarak Yener, Uszler, Gordon ve Smith’in görüşlerini “Erken yaşta müzik enstrümanı çalan çocukların IQ oranının daha yüksek olup, beynin bazı bölgelerinin diğer çocuklara göre daha fazla geliştiği, okulda başarı oranlarının, özellikle matematik ve okuma alanlarında, daha yüksek olduğu saptanmıştır”(Akt.Yener, 2011:120) biçiminde aktarmıştır. Bales’e göre; “Enstrüman çalmak çocuklarda, uzun süreli, önemli yararlar ve etkiler bırakmaktadır. Araştırmalara göre sadece 6 ay piyano çalışmış bir öğrenci, çözümü zor bilmeceleri diğer çocuklardan %30 oranında daha çabuk çözebilmektedir”(Akt.Yener, 2011:121). Sun ve Seyrek çalgı çalan çocuklarda “Çocuk kendi başına bir çalgı çalarken ya da ses veren araçlardan ses çıkarırken fazla enerjisini olumlu yönde harcar ve kendi başına bir iş yapmanın tadına varır. Kişisel doyum sağlar ve duygusal açıdan gelişir”(Sun ve Seyrek, 2002:?). Müzik dinleme bireylerin müzik ile en çok ilgili oldukları alandır. Herkes müzik yapamayabilir, şarkı söyleyemeyebilir ya da çalgı çalamayabilir ancak her birey mutlaka müzik dinler ve bu ilk anne karnındayken başlar. Çocuk daha anne karnında duyma yetisi gelişmeye başladığında müzik dinletilmeye başlayabilir. Çocuk müzik dinlerken, susmayı, dikkatini müzik dinlemede yoğunlaştırmayı, arkadaşlarının sessizce müzik dinlemesine saygı göstermeyi öğrenir. Kulağı doğru ve güzel seslere alışır, estetik yönden eğitilir. Müzik dinleme sadece bir şarkıyı açıp dinleme etkinliği değildir. Öykülü şarkılar vardır ve çocuklara şarkıların öyküleri anlatıldıktan sonra dinletilmesi çok daha etkili olacaktır(Sun ve Seyrek, 2002:?). Çocuklar annelerinin söyledikleri ninnilerden itibaren duydukları seslere ve ezgilere tepki verirler. Duydukları seslerin ritmine göre değişik hareketler yapmaya çalışırlar. Buna “ilk dans” denilebilir. Bu yolla çocukta bedensel ve psiko-motor davranışların geliştiği söylenebilir. “Küçük çocuklar müzik duyunca hareket etmekten keyif alırlar. Çocukların yaptıkları bu keyifli hareketler onların fiziksel gelişimlerinin sağlıklı olmasına yardımcı olur. Fiziksel aktiviteler organların sağlıklarını korumak için çok önemlidir ve hareketsizlik genç çocuklar için obezite nedenlerinden biridir” (IZUMİ-TAYLOR, 2012: 34). Çocuklar şarkı söylerken, düzenli nefes alıp vermek zorundadırlar bu ciğerlerin gelişimini sağlar. Çalgı çalarken çaldıkları çalgının özelliğine göre büyük ve küçük kasları gelişir. Bu bakımdan müziğin önemi yadsınmaz.

2.1.Engellilerde Müzik Eğitimi

Müziğin çeşitli boyutlarıyla her düzeyde bir tedavi aracı, eğitim aracı, yöntemi ve amacı olarak kullanıldığını belirtmiştik. Bu bölümde ise değişik engellere sahip insanlar üzerinde yapılmış çeşitli çalışmalara yer verilmiştir. Bu yolla müzik eğitiminin her bireyde engellenmediği sürece aynı etkiyi yaratabileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

“Müzik çalışmaları çocuğun gücünü geliştirir. Ancak sistematik bir müzik eğitimi, çocuk büyüdükçe ortaya çıkan engellerin duygusal etkilerini hafifletebilir. Günlük melodik ve ritmik alıştırmalar, özellikle karteksteki sinir merkezlerini ve merkez sinir sistemini etkilemektedir. Çocuktaki tepkilerin olumluluğu günlük etkilerin koordineliği bu etkiye bağlanmaktadır.”(Baysal,1983:) İşitme özürlü çocukların, normal çocuklardan pek fazla farklı olmayan zihinsel gelişimleri ile müzik arasında önemli bağlar bulunmaktadır. (Akt. İzgü, 1993:17)İşkender, “Çocukların ilk yaşlarındaki gelişimin en uygun ve en hızlı olduğu dönemdeki eğitimi kapsayan bir süreç olan okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitim programları ne kadar erken sunulursa daha ilk yıllardan başlanarak çevre ile ilgili olan etkileşime bağlı olarak o kadar erken gelişim göstermeleri sağlanmış olur” (Akt.Malkoç ve Ceylan, 2013:118)

Eğlenceli bir etkinlik olmasının yanısıra müzikal etkinlik çocuğun gelişimini birçok yönlerden etkileyebilir.

1. İletişimi teşvik eder, sağlar.
2. Duyguları ifade eder.
3. En ciddi ve çok özürlü çocuklar için bile “başarı” getiren bir etkinliktir.
4. Dili öğrenmede ve geliştirmede yardımcı olur.
5. Eğlenceli ve zevkli grup çalışmaları sunar, birlikte çalışmayı teşvik eder.
6. Çocukların anlayacağı estetik mirasın bir parçasıdır.
7. Ritm ve ses yoluyla rahatlama sağlar.
8. Sese karşı ilgiyi geliştirir.
9. Diğer gelişim alanları ile bağdaştırılarak eğitim verme olanağı sağlar.
10. Ses ve ritm aracılığı ile kavramların daha hızlı kavranılmasını sağlar. (Akt.Baysal, 1983:66)

Artan müzik eğitimi etkinliklerinin “...normal gelişim gösteren çocuklarda olduğu kadar engelli çocukların da eğitim programları içine yerleştirilmelidir”(Artan, 2001:43) ve

içeriğinde de “ses dinleme ve ayırtma, şarkı söyleme, ritm, yaratıcı hareket ve dans çalışmaları ve müzikli öyküler yerleştirilmelidir” (Artan, 2001:43) diyerek engelli çocuklarda müziğin eğitiminin olması gereği üzerinde durmuştur.

Duymaya dayalı bir sanat olan müzikle İşitme engellilerde çeşitli araştırmalar ve çalışmalar yapılmıştır. Malkoç ve Ceylan araştırmalarında “okul öncesi dönem işitme engellilerde müzik eğitimi ile çocukların gelişim özellikleri üzerine terapötik çalışma yapmak amacıyla geliştirilen müzik eğitimi programının çocuklarda özbakım becerilerini, bedensel gelişimi, zihinsel gelişimi ve dil gelişimini destekleyebileceği yönünde bulgulara rastlanmıştır”(Malkoç ve Ceylan,2013:117). sonucuna ulaştıklarını belirtmişlerdir. İzgü (1998) 35-70db ile 70db ve üzeri işitme kaybı olan çocuklar üzerinde yaptığı araştırmasında, genel müzik eğitiminde kullanılan yöntemleri uyguladığını ve müziğin çocukların yaşamlarında önemli bir yer tuttuğu, zihinsel dil gelişimine, duygusal ve sosyal, bedensel ve psiko-motor gelişiminde etki ettiği sonucuna ulaşmıştır.

Baysal (1983) down sendromlu çocuklar üzerinde yaptığı araştırmasında müzik öğelerinin çocukların tek sözcük aşamasından iki sözcüklü ifade kullanma aşamasına geçişini kolaylaştırdığı ve çabuklaştırdığı sonucuna ulaştığını belirtmektedir. Saraçoğlu ise özel bir rehabilitasyon merkezinde yaptığı araştırmasında “Ağır zihinsel engelliler grubuna müzik, bir ders olarak değil de bir etkinlik olarak ve yalnızca öğretmenin çocuğa uyguladığı herhangi bir eğitim amacı gütmeyen bir etkinliktir. Bunun yanında eğitilebilir zihinsel engelli gruplar müzik duyduklarında ritmine eşlik edebilir durumdadırlar, bu da rehabilitasyonun getirdiği bir sonuçtur”(Saraçoğlu, 2012:) saptamasında bulunmuştur.

Görüldüğü üzere engellilerde müzik eğitimi genel müzik eğitiminde kullanılan yöntemlerle gerçekleştirilebilmektedir. Ya da genel müzik öğretiminde kullanılan yöntemlerin kullanılması bile engelli çocuklar üzerinde oldukça olumlu sonuçlar vermektedir. Şarkı öğretimi, çalgı öğretimi (vurmalı çalgılar), dinleme eğitimi gibi eğitimlerin, dinleyebilme, müziği gürültü ve bağırma sesinden ayırt edebilme, hafif ve şiddetli sesleri ayırt edebilme, duyduğu sesi taklit edebilme, şarkı söylerken sesini ve nefesini ayarlayabilme, müzik çalışmaları sırasında uygun davranışı gösterebilme, grupla şarkı söylerken gruba uyabilme, boş zamanlarında müzik dinleyebilme, radyo, teyp ve benzeri aletleri kullanabilme, koruyabilme, temizleyebilme, hoşlandığı müziği ayırt edebilme, müzik zevki geliştirebilme gibi amaçları gerçekleştirebilmektedir.

3. Sonuç

Müzik insan yaşamını mutluluk, güven, huzur; dil, hareket, kas gelişimi; iletişim, paylaşım, sosyalleşme gibi her alanda olumlu etkilemektedir.

Çağlar boyunca müzik bir tedavi aracı olarak kullanılmaya çalışılmış, kullanılmıştır. İnsanlarda müzikle tedavide tedavi olacak kişinin müzik yeteneğine bakılmamıştır.

Müzik eğitimi zevk eğitimidir, her bireyin müzik alanında uzmanlardan müzik eğitimi alma hakkı vardır/alma hakkı verilmelidir.

Müzik eğitimi engellilere uygulandığında duygusal ve sosyal gelişimlerine, dil gelişimlerine, bedensel ve psiko-motor gelişimlerine etki etmenin yanında, müziği sevmeye, müzik yapmaktan zevk alma, birlikte şarkı söyleme ile müzikalleştikleri görülmektedir.

4.Öneriler

Müzik yapmak, müzik dinlemek ve şarkı söylemek insanın doğasında olan davranışlardır. İnsan müzik yapmaktan zevk alır/ zevk alır hale getirilmelidir.

Müzikle tedavi yöntemleri gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de daha etkin biçimde kullanılmalı, bununla ilgili rehabilitasyon merkezleri (yeniden) açılmalı, araştırmalar müzikle tedavi alanında, daha özel durumlara yoğunlaştırılmalıdır. Bu konuda disiplinler arası işbirliği yapılmalıdır.

Müzik eğitimi her bireyin alma hakkı olarak okul öncesinden itibaren genel eğitim çerçevesinde uygulanmaktadır. Bu eğitimin bir zevk eğitimi olduğu unutulmamalıdır ve daha ehil ellerde gerçekleştirilmelidir. Bir öğretmen şarkı söyleyemiyorsa, çalgı çalamıyorsa ve iyi müzikleri ayırıp bunları dinleyemiyorsa, çocuklara bunları kazandırması da mümkün olmayacaktır, onlara yönelik doğru etkinlikleri hazırlayamayacaktır. Bu bakımdan kurumların alana yönelik eğitmenler yetiştirmeleri bir zorunluluk olarak görülmelidir.

Özel eğitim kurumlarına yönelik alan uzmanlarından müzik eğitimi almış müzik eğitimcileri yetiştirilmeli, kulaktan duyma, internetten okuma uygulamalardan kaçınılmalıdır. Müzik eğitimi yanlış gerçekleştirildiğinde, amacından saptığında telafi edilemeyecek sorunlara da yol açabilmektedir. Bir insanın müzikten soğuması, müzik yapmaktan korkması ya da kendini müziğe yeteneksiz hissetmesi v.b. Çünkü her çocuğun ilgisi farklıdır, farklı olabilir. Bazı çocuklar şarkı söylemeyi sever, bazıları çalgı çalmaktan hoşlanır, bazıları da

müzik dinlemeyi sever. Eğitimci çocuğun ilgisini anlayabilmeli, ona yönelik bir uygulamaya gitmelidir. Sevmedikleri müzik etkinliklerine katılmaya zorlanan çocuklar müzikten soğuyacaklardır.

“Günümüzde hala eğitimciler, idareciler müziğin önemini bilmedikleri ya da önemsemedikleri için, belki eksik olan müzik eğitimlerinden dolayı müzik etkinliklerine yeteri düzeyde ya da “hiç” zaman ayırmamaktadırlar”. Müzik eğitiminin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

“Müzik Eğitimi Engelsiz Olmalıdır.”

Kaynakça

- Akkaş, S., 1991, **Okul Öncesi Eğitimde Müzik**. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Ankara.
- ARTAN, İ. (2001) “Engelli Çocukların Eğitiminde Etkili Bir Teknik: Müzik”, **G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi** Cilt 21, Sayı 2, s.43-55
- Baysal, E. N. (1983) “**4-6,5 Yaş Grubu Down Sendromlu Çocukların Dil Gelişimi Eğitimlerinde Müzik Öğelerinin Kullanılması**”, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.
- Demirel, Ö., 1999, **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Pegem Yayınları, Ankara.
- Egüz, N. (1980) “**Ana Okuluna Giden Altı Yaş Çocuklarının Enstrüman Eğitimi**”, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.
- İMSEYTOĞLU, D., S.YILDIZ, (2012) “Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde Müzik Terapi”, **İ.Ü.F.N. Hem. Derg** Cilt 20-Sayı 2 160-165
- İzgu, Ş. (1993) “**İşitme Engelli Çocukların İlköğretim Programlarında Müzik Eğitimi**”, İnönü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Malatya. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- IZUMİ-TAYLOR, S., MORRIS, V. G., MEREDITH, C. D.. (2012) “Music and Movement for Young Children's Healthy Development” **Dimensions of Early Childhood**, v40 n2 s33-40. (EJ981804)
- MALKOÇ, T., F. CEYLAN, (2013) “Okul Öncesi Dönem İşitme Engellilerde Müzik Eğitimi İle Çocukların Gelişim Özellikleri Üzerine Terapötik Bir Çalışma”, **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi** Şubat 2013 Cilt:2 Sayı:1 Makale No:13, s.117-126
- Özal Göncü, İ. (2002). “**4-6 yaş Anaokulu Çocuklarına Uygulanan Müzik Eğitiminin Müziksel Ses ve İşitsel Algı Gelişimlerine Etkileri**” Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Saraçoğlu, H. (2012) “**Engelli Çocuklarda Müzik Eğitimi**”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı ulaşım tarihi: 24/05/2014 <http://www.academia.edu/2389595/zihinsel_engelli_cocukların_muzik_egitimi_ve_muziksel_etk_inlikleri>
- SEZER, F. (2011) “Öfke ve Psikolojik Belirtiler Üzerine Müziğin Etkisi”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi** Cilt:8 Sayı:1, s.1473-1493.
- SOMAKÇI, P. (2003) Türk’lerde Müzikle Tedavi”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** Sayı : 15 Yıl : 2003/2, s.1132-140.
- Sun, M., Seyrek, H., 2002, **Okul Öncesi Eğitimde Müzik**. İzmir: MEY Müzik Eserleri Yayınları.
- Şengül, E. (2008) **Kültür Tarihi İçinde Müzikle Tedavi ve Edirne Sultan II. Beyazid Darüşşifası**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Uçan, A., 1994, **İnsan Ve Müzik İnsan Ve Sanat Eğitimi**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- UÇAN, Ö., N. OVAYOLU, (2006) “Müzik ve Tipta Kullanımı” **Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi**, Cilt:1, Sayı:3, s.15-22.
- YENER, Y. A. (2011), Müziğin Çocuklar ve Yaşlılar Üzerindeki Etkileri **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 29 (Ocak 2011/I), s.119-124.